

6360 Sayılı Kanunun Tüzel Kişiliği Kaldırılan Köylere/Yeni Mahallelere Etkisi: Aydın Örneği¹

Yunus TEKÇE², Fatma Neval GENÇ³

Öz

Araştırma Makalesi

6360 sayılı Kanun yerel yönetim sisteminde idari yapılanma, belediyelerin mali yapısı, yerel halkın siyasete katılımı, kamu hizmetlerinin sunumu ve yerel yönetim birimlerinin sorumluluk alanı gibi birçok konuda önemli ve köklü değişikliğe neden olmuştur. 6360 sayılı Kanun kapsamında 16 olan büyükşehir belediye sayısı 30'a yükselmiş, büyükşehir belediye sınırları içerisindeki belde belediyelerin ve köylerin tüzel kişiliği kaldırılarak birer mahalleye dönüştürülmüştür. Türkiye'de yerel yönetim sisteminde köklü geçmişi olan İl Özel İdareleri de kapatılarak yerine Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı kurulmuştur. Büyükşehir belediye sınırları il sınırı olarak belirlenerek bütünlük sağlamak amaçlanmıştır. 6360 sayılı Kanun ile büyükşehir belediye statüsü kazanan Aydın da bu önemli değişim ve dönüşüm hareketinden etkilenmiştir. İl sınırları içerisinde yer alan 490 köy ve 36 belde belediyesi kapatılarak mahalleye dönüştürülmüştür. Bu çalışmada 490 köy içinden 100 eski köy/yeni mahalle muhtarına görüşme formu uygulanmış, toplanan veriler SPSS 16 Statistics programı ile değerlendirilmiş, 6360 sayılı Kanunla köylerin kapatılması yerine yeni mahalleler kurulmasının hizmet ve yönetim açısından hangi sonuçlara yol açtığı test edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yerel Yönetim, Aydın, Büyükşehir Belediyesi, 6360 Sayılı Kanun, Köyler

The Effect Of The Law Numbered 6360 To The Closed Villages That Have Become The New Neighbourhood: The Example Of Aydın Province

Abstract

Research Paper

The Metropolitan Municipality Law No. 6360 caused a significant and radical change in many areas such as administrative structure in the local administration system, financial structure of the municipalities, participation of the local people in politics, presentation of public services and responsibility of the local government units. Within the scope of Law No. 6360, the number of municipalities increased from 16 to 30, and the municipalities within the municipality borders of the metropolitan municipalities and the legal entities of the villages were removed and converted into neighborhoods. Special Provincial Administrations, which have a long history in the Turkish local government system, have been closed and Investment Monitoring and Coordination Presidency has been established instead. The metropolitan municipal boundaries are designated as provincial boundaries and thus intended to provide an integrity. With the Law No. 6360, the city of Aydın, which acquired the status of a municipality, was influenced by this significant change and transformation. 490 villages and 36 municipalities located within the provincial borders were closed and transformed into neighborhoods. Within the scope of our research, a questionnaire study was conducted with 100 old villages / new neighborhood residents from 490 villages and collected data were evaluated with SPSS 16 Statistics program. Hypothesis test that the establishment of new neighborhoods instead of closure of villages by Law No. 6360 of New Metropolitan Municipality caused administrative, service and managerial development it was.

Key Words: Local Government, Aydın, Metropolitan Municipality, Law No. 6360, Villages

Makale Bilgileri / Article Info

Alındığı Tarih / Received 20.11.2018

Kabul tarihi / Accepted 01.02.2019

¹ Bu makalede kullanılan veriler aynı adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

² Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi, tekceyunus@gmail.com <https://orcid.org/0000-0001-5420-6715>

³ Prof. Dr., Adnan Menderes Üniversitesi Nazilli İİBF Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, fatmanevalgenc@gmail.com. <https://orcid.org/0000-0003-2014-2113>

Giriş

Büyükşehir belediyeleri Türkiye’de kamu yönetimi sistemine 1984 yılında 3030 sayılı Kanunla Ankara, İstanbul ve İzmir’de büyükşehir belediyeleri kurulmasıyla girmiştir. Kanunda büyükşehir belediyesi kurulması için belediye sınırları içinde birden fazla ilçenin bulunması temel koşul olarak getirilmiştir. 2004 tarihli 5216 sayılı Kanunla 3030 sayılı Kanundan farklı olarak, büyükşehir belediyesi kurulabilmesi için fiziki yerleşim durumları, ekonomik gelişmişlik düzeylerinin dikkate alınması yanında son nüfus sayımında il nüfusunun 750.000’den fazla olması şartını getirmiştir. Kanunun büyükşehir belediye sınırlarını belirlemek için getirdiği 10, 20, 30 km’lik dairesel sınırlar ve ortaya çıkardığı durum, kamuoyunda “pergel yasası” olarak adlandırılarak eleştirilmesine neden olmuştur. 2008 yılında 5747 sayılı Büyükşehir Belediye Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunla o dönem mevcut sekiz büyükşehirde ilçe örgütü kurularak, ilk kademe belediyeleri ilçe belediyelerine dönüştürülmüştür.

2012 tarihli 6360 sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ise büyükşehir sistemini etkileyen en önemli düzenlemelerden biridir. Kanunla mevcut 16 büyükşehir ilave olarak Aydın, Balıkesir, Kahramanmaraş, Tekirdağ, Manisa, Van, Trabzon, Mardin, Denizli, Muğla, Hatay, Şanlıurfa, Malatya ve son olarak Ordu’nun büyükşehir statüsü kazanmasıyla büyükşehir sayısı 30’a çıkmıştır. Kanunun gerekçesinde büyükşehir belediyeleri içinde yer alan yerel yönetim birimlerinin büyük ölçekli planlar yapma kapasitesinden uzak olması ve makro politikalara duyulan ihtiyaç, çok sayıda yerel yönetim biriminin sorumlu olmasının planlamada ve koordinasyonda aksamalara neden olması, ölçek ekonomisinden faydalanılmadığı için kaynak israfının ortaya çıkması gibi sorunlardan bahsedilerek yeni düzenleme ile geniş ölçekte hizmet sunulacağı; iş gücünün uzmanlaşacağı, büyükşehir belediyelerinin yeterli teknik ekipman ve araç gereçle donatılabileceği, teknolojik gelişmelerden yeterli ölçüde faydalanabileceği, bütünleştirilmiş yerel yönetimler yapısının oluşacağı, il düzeyinde oluşturulacak imar planlamalarıyla imar uygulamalarında bir bütünlüğün sağlanabileceği gibi faydaların beklendiği anlaşılmaktadır.

6360 sayılı kanun ve uygulamaya dair sonuçlara ilişkin çalışmalar literatürde yer almaya başlamıştır. Sağiremekçi’nin (2015) tezinde 6360 sayılı kanunun mahalleye dönüşen köyler üzerindeki etkileri Hatay örneği üzerinden incelenmiştir. 151 mahalle muhtarı üzerinde yapılan çalışma, eski köylerin muhtarlarının mahalleye dönüşmekten memnun olmadıklarını ortaya koymaktadır. Kapaklıoğlu’nun 2017’de hazırlamış olduğu “ 6360 Sayılı Büyükşehir Yasasının Kırsal Kesime Etkilerinin Değerlendirilmesi” başlıklı tezinde katılanların %60.4’ünün büyükşehir olmaktan memnun olmadıkları, en büyük beklentinin ise köy yollarının yapılması olduğu belirtilmektedir. Bahadır’ın 2017 yılında hazırlamış olduğu “6360 Sayılı Büyükşehir Yasası’nın Muhtarlıklar Üzerine Sosyo-Ekonomik Etkileri: Vakfikebir/Trabzon Örneği” başlıklı tezde Vakfikebir’in 44 mahalle muhtarı üzerinde yapılan çalışmada,

köylerin tüzel kişiliğinin kaldırılmasının bu köylerde yaşayan vatandaşların çeşitli haklardan mahrum edildiği, güçlü yapıdan güçsüz yapıya geçildiği ve memnuniyetsizlik olduğu konusunda sonuçlar elde edilmiştir. Genç ve Korkın'ın (2017) hazırlamış olduğu "6360 Sayılı Kanun'la Tüzel Kişiliği Kaldırılan Belde Belediyelerinde Halkın Uygulamaya İlişkin Algısı: Atça (Sultanhisar-Aydın) Örneği" makalede alan araştırmasına katılan vatandaşların %80'inin belde belediyelerinin kapatılarak mahalleye dönüştürülmesinden memnun olmadıkları, kaliteli ve verimli hizmetin sağlanmadığını düşündükleri, belediyenin kapatılmasının ardından belediye hizmetlerinde ciddi sorunların yaşandığını düşündükleri ortaya konulmuştur.

Bu makalede 6360 sayılı kanunla büyükşehir belediye statüsü elde eden Aydın'da tüzel kişiliği kaldırılan köylerin kamu hizmetlerinin sunumu açısından yeni düzenlemelerden nasıl etkilediği, kanunda amaçlananların uygulamaya yansiyip yansımadığı, ortaya çıkan yeni sorunlar ve bunlara ilişkin çözüm önerileri ele alınmaktadır. Çalışmada literatür taraması yanında tüzel kişiliği kaldırılan köylerin/yeni mahallelerin muhtarları ile yapılan görüşme formundan elde edilen sonuçlardan faydalanılmaktadır.

1. Aydın'ın Büyükşehirleşme Süreci ve 6360 Sayılı Kanunla Ortaya Çıkan Durum

Aydın B. Menderes Havzasında kurulmuş, yerleşime uygun coğrafi ve iklim şartları sebebiyle tarih boyunca çeşitli uygarlıklara ev sahipliği yapmış bir şehirdir. Denizli-Aydın-İzmir Karayolu üzerinde yer alan il merkezine, kara, hava ve demir yolları ile ulaşım kolayken, kent ağırlıklı olarak karayoluna paralel bir gelişme izlenmiştir. 1940'lardan itibaren Aydın'da nüfus artışı hızlı bir seyir izlemiş, tarıma dayalı göçler ve 1992'de Aydın Adnan Menderes Üniversitesi'nin açılmasıyla birlikte artarak 2000'de 950.757'ye yükselmiştir (Genç, 2014: 12). TÜİK 2017 verilerine göre Aydın'ın toplam nüfusu 1 080 839'dur. Aydın'ın en büyük ilçesi Efeler'dir, onu nüfus ve gelişmişlik açısından Nazilli, Söke ve Kuşadası takip etmektedir.

Aydın'ın büyükşehir belediye statüsü kazanması önceden de siyasiler tarafından dile getirilen, yerelde tartışılan önemli bir gündem konusu olmuştur. 1997-2000 arasında dönemin Aydın Belediye Başkanı Hüseyin Aksu, İzmir-Aydın-Denizli devlet karayolu üzerinde yer alan Ortaklar Belde Belediyesi, Germencik, İncirliova, Aydın Belediyesi, Umurlu, Köşk ve karayolunun iki tarafında kalan küçük belediyeler ile birçok köyü kapsayan, Menderes Nehri'nin kuzeyinde kalan bölgede bir büyükşehir belediyesi kurulması fikrini projelendirmiş ancak sonuç elde edilememiştir. 2002 yılında yine H.Aksu tarafından Kuşadası ve Söke ilçelerini kapsayan turizm odaklı büyükşehir kurulması fikri dillendirilmiştir. 2005 yılında TBMM'ye sunulan kanun teklifinde Ortaklar, Umurlu, Atça ve Bağarası adında dört yeni ilçe kurulması yer almış, ancak kanun teklifi yasallaşmamıştır. Bu süreçte Aydın'da Arslanlı ve Pirlibey belde belediyeleri Nazilli'ye, Salavatlı belde belediyesi Sultanhisar'a, Bıyıklı ve Yeniköy belde belediyesi Koçarlı'ya, Ataeymir, Yenice ve

Geyre belde belediyesi Karacasu'ya, Mursallı belde belediyesi Germencik'e, Bıyıklı ve Yeniköy belde belediyesi Koçarlı'ya, Başaran ve Kurtuluş belde belediyeleri ise Kuyucak'a bağlı birer köye dönüştürülmüştür. 5393 sayılı Belediye Kanununun 8. ve 11. maddelerinde yer alan nüfus ve 5000 m meskün saha uzaklık kriterleri göz önüne alınarak Ovaeymir, Çeştepe, Yeniköy ve Tepecik Belediyeleri'ni Aydın Belediyesi'ne katılmıştır. MHP Aydın Milletvekili Ali Uzunırmak'ın TBMM'ye vermiş olduğu kanun teklifinde yeni ilçelerin kurulması gerektiğini öne sürmüştü fakat bu çabalar da sonuçsuz kalmıştır (Genç, 2014: 18-19). Nihayetinde 2012 yılında 6360 sayılı Kanunla Aydın, büyükşehir belediye statüsü kazanmıştır. Aydın il merkezinde Efeler adında yeni bir ilçe kurulmuştur. Aydın'a bağlı belediyeler büyükşehir ilçe belediyesi haline gelmiş, sınırları içerisinde yer alan belde belediyeleri ve köylerin tüzel kişilikleri kaldırılmış, birer mahalleye dönüşmüştür. Bu kapsamda 490 köy ve 36 belde belediyesi mahalleye dönüşmüştür.

Tablo 1: Aydın büyükşehir ilçe belediyeleri ve kapatılan köy ve beldeler⁴

İlçe Belediye	Yüzölç. (Km ²)	6360 sonrası Mahalle Sayısı	Köy sayısı		Kap. Belde Sayısı	Kap. köy ve belde nüfusu (TÜİK -2012)	Aydın İl Merkez Uzaklık (km)	Belediye Başk. Yürüten Parti	6360 Sonrası Gelir Artış oranı (%)
			Kap.	Örn.					
Bozdoğan	860	54	44	8	1	25.136	69	CHP	51
Buharkent	102	14	8	3	-	5.666	84	AKP	-26
Çine	915	72	65	10	1	31.143	37	CHP	39
Didim	334	16	5	2	2	12.067	101	CHP	-33
Efeler	631	83	53	11	5	63.835	-	CHP	
Germencik	409	36	27	5	3	29.954	22	MHP	65
İncirliova	215	28	21	6	1	23.970	10	MHP	-1
Karacasu	796	38	30	5	3	13.412	90	CHP	63
Karpuzlu	254	23	19	3	-	9.745	56	MHP	133
Koçarlı	470	52	46	9	3	18.244	22	CHP	58
Köşk	146	28	24	4	-	17.144	18	AKP	-4
Kuşadası	226	23	6	3	2	20.509	61	CHP	-34
Kuyucak	499	36	23	6	5	20.650	56	AKP	52
Nazilli	666	82	60	13	2	36.370	45	MHP	-31
Söke	988	49	34	7	6	45.064	51	CHP	-8
Sultanhisar	237	18	11	3	2	15.076	31	CHP	45
Yenipazar	194	18	14	2	-	6.710	45	AKP	-9
TOPLAM			490	100	36				

2014'de yapılan yerel seçimlerde %43,8'lik oyla büyükşehir belediye başkanlığını, CHP Büyükşehir Belediye Başkan Adayı Özlem Çerçioğlu kazanmış, CHP, Aydın'da 17 ilçeden 9'unda (Bozdoğan, Efeler, Çine, Didim, Karacasu, Koçarlı, Kuşadası, Söke, Sultanhisar) belediye başkanlıklarını kazanırken, AKP (Buharkent, Yenipazar, Köşk, Kuyucak) ve MHP ise 4'er ilçede (Nazilli, Germencik, İncirliova, Karpuzlu) seçimi kazanmıştır. 6360 sayılı kanunla AKP oylarının ağırlıkta olduğu belde belediyelerinin tüzel kişiliğinin kaldırılarak mahalle kurulması

⁴ TÜİK, www.yerelnet.org, www.hgk, www.e-içişleri verileri kullanılarak hazırlanmıştır.

neticesinde, 2014 yerel seçimlerinde böyle bir tablonun oluşması, seçimlerden önce basında ve literatürde sıklıkla dile getirilenin aksine kanunun iktidar partisi aleyhinde sonuçlandığını göstermiştir.

2. 6360 Sayılı Kanunun Kapatılan Köylere/Yeni Mahallelere Etkisi: Aydın Örneği

Bu çalışmanın amacı 6360 sayılı kanunun Aydın İli'nde kamu hizmetlerinin sunumuna olan etkilerini, kapatılan köy ve beldelerin (yeni mahalleler) bundan nasıl etkilendiğini, kanunun çıkarılma gayesi olan kamu hizmetlerinin sunulmasında yerellik, etkin ve kaliteli hizmet anlayışının kapatılan köylere nasıl yansıdığını, kanunla getirilen değişikliklerin yerindeliğini ve uygulanmasında karşılaşılan sorunları ortaya koymaktır. Çalışmada ilaveten büyükşehir belediye sınırlarının il mülki sınırlara kadar genişlemiş olmasının, köylerin ve beldelerin tüzel kişiliğinin kaldırılmasının uygunluğunu, köylerin ilçe ve il merkezine uzaklığının veya coğrafi engellerin kamu hizmeti sunulmasında aksamalara yol açıp açmadığını, büyükşehir belediye ve büyükşehir ilçe belediyelerinin farklı siyasi partilerden olmasının siyasi çekişmeye yol açıp açmadığını, muhtarların gözünden ortaya koymak amaçlanmaktadır.

Çalışmanın dayandığı temel varsayımlar şunlardır: ilçe belediyelerinin sorumluluk sahasının genişlemiş olması, kapatılan köylerde hizmet sunumunu olumsuz etkilemektedir; kanunun amacı yerleşmek iken ortaya çıkan durum yerelde merkezîyetçi bir yapıdır; il özel idarelerin ve mahalli idare birliklerin kapatılması köylere sunulan hizmeti olumsuz etkilemiştir; köylerin kapatılarak yeni mahalleler kurulması idari, hizmet ve yönetim açısından olumlu sonuçlara yol açmamıştır.

Bu çerçevede Aydın'da tüzel kişiliği kaldırılan köy muhtarları ile yapılan görüşme formlarının sonuçları değerlendirilmiştir. İlçe belediye sınırlarından yer alan mahallelerin çoğunluğunu eski köyler oluşturmaktadır (Bkz Tablo 1). Bu nedenle değerlendirmede eski köylerin bağlı oldukları ilçe belediyelerinin özelliklerine göre sınıflandırılma yapılmış, verilen cevaplar ile ilçe belediyelerinin özellikleri arasında anlamlılık testleri uygulanmıştır.

Makalede araştırmayı tüm boyutları ile aydınlatan, araştırmanın amacına yönelik güvence sağlayan görüşme formu yönetimi uygulanmıştır. Görüşme formu 3'lü Likert tipi görüşme formu uygulaması olup, araştırma için uygun soruyu sorma özgürlüğü sağlamakta ve muhtarlar için cevap verme kolaylığı tanımaktadır. Makalede Türkiye'de bulunan 30 büyükşehir belediyesi içinde yer alan ve 6360 sayılı yasayla tüzel kişiliği kaldırılan 16.082 köy genel evreni⁵; Aydın'da yer alan ve 6360 sayılı yasayla kapatılan 490 köy (Bkz 6360 s. kanun, ekli liste) ise araştırma evrenini oluşturmaktadır. Makalenin örnekleme ise bu 490 köy (yeni mahalle) içinden Aydın

⁵ İki türlü evrenden bahsetmek mümkündür. Bunlardan birisi genel evren, öteki ise çalışma evrenidir. Genel evrenin büyüklüğü ve ulaşılmasının zor hatta imkânsız olması sebebiyle oluşabilecek yanlış anlaşılmaları gidermek için çalışma evreni kavramı ortaya çıkarılmıştır. Çalışma evreni aslında ulaşılabilen evrendir (Karasar, 2012:110).

il merkezine uzaklık, nüfus, mahalle sayısı, yüzölçümü, siyasi parti farklılığı, gelir durumu vb kriterler açısından tüm olası farklılıkları dengeli biçimde yansıtacağı düşünülmüş 100 eski köy/yeni mahalle muhtarı oluşturmaktadır (Bkz. Tablo 1 ve Tablo 2). Araştırmanın örnekleme için amaçlı örnekleme çeşitlerinden ‘tabakalı amaçsal örnekleme yöntemi’ uygulanmıştır.

Örnekleme belirlenirken izlenen yol şöyledir: Aydın’ın toplam yüzölçümünün ilçe sayısına bölümü ortalama yüz ölçüm değerini (550,1) vermektedir. Ortalamanın üstünde değere sahip ilçeler geniş, altındakiler ise dar yüz ölçümlü belediyeler olarak kabul edilmiştir. Aydın’ın toplam nüfusunun (1.068.260 kişi) ilçe sayısına bölümü ortalama nüfus değerini (62.838 kişi) vermektedir. Ortalamanın üstünde nüfusa sahip ilçeler çok nüfuslu; ortalamanın altındaki nüfusa sahip ilçe belediyeleri ise az nüfuslu belediyeler olarak gruplandırılmıştır. Aydın’ın toplam mahalle sayısının (670 adet) ilçe sayısına bölümü ortalama mahalle sayısı değerini (39 adet) vermektedir. 39 ve ortalama değer üstünde mahalleye sahip ilçeler çok, daha az mahalleye sahip ilçeler ise az ilçeler olarak gruplandırılmıştır. Aydın’a en uzak ilçe 101 km ile Didim’dir. 101 km’nin yarısı il merkezine ortalama uzaklık değerini vermektedir. 51 km ve üstündeki değere sahip ilçeler uzak, altındaki değere sahip ilçeler yakın ilçeler olarak gruplandırılmıştır. Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı’nın (TEPAV) 2012 yılında yapmış olduğu “6360 Sayılı Yasaya Göre Belediyelerin Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Alacakları Paylar” araştırmasından yola çıkarak, ilçe belediyeleri gelirleri azalan ve artan olarak gruplandırılmıştır. Efeler, yeni kurulan ilçe belediyesi olduğundan gruplamaya alınmamıştır.

Tablo 2: Seçilen ilçe belediyeleri ve mahallelerin özelliklerine göre gruplandırılması

Merkeze uzaklık (km)	Yakın	Çine (37 km) Efeler (0), Germencik (22 km), İncirliova (10 km), Koçarlı (22 km), Köşk (18 km), Sultanhisar (31 km), Yenipazar (45 km), Nazilli (45 km)
	Uzak	Bozdoğan (69 km), Buharkent (84 km), Didim (101 km), Karacasu (90 km), Karpuzlu (56 km), Kuşadası (61 km), Söke (51 km) Kuyucak (56 km)
Siyasi parti	CHP	Bozdoğan, Çine, Didim, Efeler, Karacasu, Koçarlı, Kuşadası, Söke, Sultanhisar
	AKP	Buharkent, Kuyucak, Köşk, Yenipazar
	MHP	Nazilli, Karpuzlu, İncirliova, Germencik
Nüfus	Az	Buharkent, Germencik, İncirliova, Karpuzlu, Köşk, Sultanhisar, Yenipazar, Koçarlı, Çine, Bozdoğan, Karacasu
	Çok	Nazilli, Efeler, Didim, Kuşadası, Söke
Yüzölçümü	Dar	Buharkent, Didim, Germencik, İncirliova, Karpuzlu, Köşk, Kuşadası, Sultanhisar, Yenipazar, Koçarlı, Kuyucak
	Geniş	Çine, Söke, Nazilli, Bozdoğan, Efeler, Karacasu
Mahalle sayısı	Az	Buharkent, Didim, Germencik, İncirliova, Karacasu, Köşk, Sultanhisar
	Çok	Bozdoğan, Çine, Efeler, Koçarlı, Kuşadası, Kuyucak, Nazilli, Söke, Yenipazar, Karpuzlu
6360 sayılı yasa ile gelir durumu	Azalan	Buharkent, Didim, İncirliova, Köşk, Kuşadası, Nazilli, Söke, Yenipazar
	Artan	Bozdoğan, Çine, Germencik, Karacasu, Karpuzlu, Koçarlı, Kuyucak, Sultanhisar

Görüşme formu uygulaması 2016 Aralık- 2017 Mart ayları arasında yapılmıştır. Çalışmada veriler arasında kavramsal sonuçlara ve anlamlı bağlantılara

ulaşmak hedeflendiğinden içerik analizi yönetimi kullanılmıştır. Elde edilen veriler SPSS Statistics 16 programıyla çözümlenmiştir. Sorulan sorular güvenilirlik analizinden geçirilmiş, test sonucu demografik sorularla birlikte Cronbach's Alpha 0,636 çıkmıştır. Demografik sorular çıkarıldığında araştırma hakkında sorulan 43 sorunun Cronbach's Alpha değeri 0,665 çıkmıştır. Güvenirlik test sonucunun $0,60 \leq \alpha < 0,800$ arasında olmasından dolayı görüşme formu sonuçlarının oldukça güvenilir olduğu ortaya çıkmaktadır.

3. Alan Araştırması Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Makalenin bu bölümünde 6360 sayılı kanunun Aydın'da kapatılan köylere ve yeni mahallelere etkisinin ortaya konulması açısından 100 eski köy/yeni mahalle muhtarı ile yapılan görüşme formu formlarının değerlendirmesi yer almaktadır.

Görüşülen mahallelerin bağlı oldukları ilçe belediyelerinin yönetimindeki belediye başkanlarının partileri şöyledir: 100 mahalleden % 58'i CHP, %17'si AKP, %25'i MHP. Muhtarların %100'ünün erkek olduğu, hiç kadın muhtar olmadığı, örneklem içerisinde yer alan muhtarların yaş grubuna bakıldığında 25-34 yaş grubunda %1, 35-44 yaş grubunda %16, 45-54 yaş grubunda %50, 55-64 yaş grubunda %25 ve 65+ yaş grubunda ise %8' lik oranda olduğu anlaşılmaktadır. Yaş grubunu ağırlıklı olarak 45-54 orta yaş grubu oluşturmaktadır.

Katılımcıların eğitim durumuna bakıldığında %78'inin ilkökul, % 9'unun ortaokul, %12'sinin lise ve %1'lik kısmının üniversite mezunu olduğu görülmektedir. Eğitim seviyesinin düşük olması araştırma sırasında karşılaşılan zorluklar arasındadır. Katılımcıların doğdukları yerleşim yerleri incelendiğinde %98'inin köy, %2'lik kısmının ilçe olduğu görülmektedir. Katılımcıların ikametgâhları incelendiğinde %98'lik kısmının köyden dönüşen mahalle, %2'lik kısmının ise merkez mahalle olduğu görülmektedir. Katılımcıların meslek grup dağılımına bakıldığında % 74'ünün çiftçilik yaptığı, %18'inin esnaf olduğu, %4'ünün işçi, % 2'sinin emekli olduğu ve % 2'sinin serbest meslek ile uğraştığı görülmektedir.

Muhtarların dönem süreleri 6360 sayılı Kanun öncesi ve sonrası uygulamaların uygunluğunun tespiti için önemli görülmektedir. Katılımcı muhtarların %31'lik kısmının 1. dönemi, %35'lik kısmının 2.dönemi, %13'lük kısmının 3.dönemi, %14'lük kısmının 4.dönemi, %4'lük kısmının 5.dönemi, %2'lik kısmının 6.dönemi, %1'lik kısmının ise 7.dönemi olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların %69'luk kısmının kanun öncesi ve sonrası uygulamalara hâkim olduğu, kapatılan köy ve beldelerin yeni düzenlemeden nasıl etkilendiğini ortaya koyması bakımından önemlidir.

Demografik ifadeler dışında görüşme formunda yer alan ifadelere muhtarların katılım durumu, mahallelerin bağlı bulunduğu belediyelerin özellikleri/kriterleri de dikkate alınarak, kuvvetli biçimde (yüksek oranda) katıldıkları (veya katılmadıkları), katıldıkları (%50 ve üstü), düşük oranda da olsa katılan/katılmayanların fazla olduğu ifadeler şeklinde gruplandırılarak aşağıda ifade edilmektedir.

6360 sayılı kanunla ilgili olarak **muhtarların kuvvetli biçimde olumlu bulduğu**/yüksek oranda katıldığı düzenlemeler ve muhtarlığın bağlı olduğu ilçe belediyesinin türüne göre ifadelere katılım durumları aşağıda gösterilmektedir. Bu sonuçlar içinde il merkezine yakın, CHP’li, nüfusu az, mahalle sayısı çok, yüzölçümü geniş, kanun sonrası geliri artan, birden çok dönemdir muhtarlık yapanların ağırlığının daha fazla olduğu anlaşılmaktadır.

“İlçe belediyelerinin sorumluluk sahasının genişlemesi hizmet sunumunda aksamalara neden olmaktadır” (%93). Özellikle kanun sonrasında gelirlerinde azalma meydana gelen ilçe belediyelerine bağlı mahallelerde ölçeğin büyümesinin daha fazla sorun teşkil ettiği anlaşılmaktadır. 6360 sayılı kanunla gelirleri azalan ilçe belediyelerine (16 belediyeden sekizinde) bağlı katılımcıların %95’inin bu ifadeye katıldıkları, geliri artan ilçe belediyelerine bağlı katılımcılarda da bu oranın %89,6 olduğu görülmektedir. “Büyükşehir belediyesi (il) sınırlarındaki köylerin/beldelerin mahalleye dönüştürülmesini uygun buluyorum” sorusuna verilen cevaplar ile “ilçe Belediyelerinin sorumluluk sahasının genişlemesi hizmet sunumunda aksamalara neden olmaktadır” sorusuna verilen cevaplar arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu görülmüştür. Böylelikle “İlçe belediyelerinin sorumluluk sahasının genişlemiş olması, kapatılan köylerde hizmet sunumunu olumsuz etkilemektedir” hipotezi doğrulanmıştır.

“Büyükşehir yönetimine geçilmesiyle ilçe belediyelerinin temsil imkanı azalmıştır” (%86) fikri de muhtarlar tarafından büyük ölçüde paylaşılmaktadır. **“Büyükşehir belediyesi statüsüne geçilmesi mahallemizde altyapı planlamasında bütünlük sağlamamıştır” (%87).** Alan araştırmasından çıkan sonuca benzer şekilde Sağirekmeççi’nin (2015: 114) çalışmasında da kanun sonrasında “altyapı hizmetleri gelişmiştir” fikrine katılımcıların %78,1’i katılmadığını belirtmiştir. **“Büyükşehir belediyesi düzenlemesiyle yeni ilçelerin kurulması olumlu olmuştur” (%84).** **“Büyükşehir yönetimine geçilmesiyle, bağlı olduğumuz ilçe belediyesinin büyükşehir belediyesine bağımlılığı artmıştır” (%83,8).** **“Büyükşehir belediyesi statüsüne geçilmesinin, imar ve planlama bütünlüğü sağladığını düşünüyorum” (%83)** ifadelerine de muhtarlar büyük ölçüde katılmaktadır. Balıkesir Büyükşehir Belediyesi örneğinde (Genç ve Daşçı, 2016: 24) yapılan çalışmada da benzer bir sonuç ortaya çıkmıştır. **“Büyükşehir düzenlemesi merkeziyetçiliği artırmıştır” (%83)** ifadesine de muhtarlar büyük ölçüde katılmaktadır. “Büyükşehir düzenlemesi merkeziyetçiliği artırmıştır” sorusuna katılımcıların vermiş olduğu cevaplarla “büyükşehir düzenlemesi yerleşmeyi arttırmıştır” sorusuna verdikleri cevaplar arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu görülmüştür. Böylelikle “kanunun amacı yerleşmek iken ortaya çıkan durum yerelde merkeziyetçi bir yapı kazandırmıştır” hipotezi kısmen doğrulanmıştır.

Görüşme formu uygulanan muhtarlara kanun sonrasında ortaya çıkan sorunlar kadar çözüm önerilerine dair fikirleri de sorulmuştur. Buna göre, muhtarlar **“Mahalli idare birlikleri yeniden kurulmalıdır” (%95)** ifadesine yoğun biçimde katılmaktadır. Muhtarlara göre; **“Büyükşehir belediyelerinin ilçelerde yerel**

hizmet ofisleri açılmalıdır.”(%93). Özellikle il merkezine uzak mahalle muhtarları bu fikri desteklemektedir. Muhtarlara göre, **“Köylere tüzel kişilikleri geri verilmelidir” (%91); “Belde belediyelerine tüzel kişilikleri geri verilmelidir” (%90); “Genel bütçe vergi gelirlerinden ilçe belediyelerine ve büyükşehir belediyesine ayrılan paylar yeniden düzenlenmelidir” (%89).** Özellikle kanun sonrasında gelirleri azalan ilçe belediyelerindeki muhtarlar bu ifadeye tamamen katılırken, geliri artanların da % 80’i katılmaktadır. Muhtarlara göre, **“Büyükşehir belediyesi modeli öncesine geri dönülmelidir.(%83).** Bu ifadeye katılım açısından uzaklık yakınlık, siyasi parti ve diğer kriterlerin farklılık oluşturmadığı, tüm gruplarda yüksek oranda büyükşehir öncesi modele geri dönülmesi gerektiği fikrinin hakim olduğu görülmektedir. Muhtarların büyük çoğunluğu, kanun öncesinde beklentiler olmasına rağmen, hizmetlerin etkililiği açısından herhangi bir farklılık olmadığını, hemen hemen tüm gruplardaki muhtarlar belirtmiştir.

Muhtarların **olumlu bulduğu** düzenlemeler aşağıda sıralanmaktadır. Burada da il merkezine yakın, CHP’li, nüfusu çok, yüzölçümü geniş, mahalle sayısı çok, birden çok dönemdir görev yapan muhtarların oranının fazla olduğu görülmektedir.

Muhtarlara göre, **“Eski köyler/yeni mahallelerin ilçe merkezine uzak olması hizmet sunumunu olumsuz etkilemektedir”(%75)** Benzer akademik çalışmalarda da uzaklık sorununun hizmetin etkinliğini, verimliliğini ve kalitesini engelleyen bir unsur olduğu görülmektedir. Bu sorunun turizm merkezlerinde daha fazla önem taşıdığı, vatandaşların beklentilerini karşılayamamalarına ve kaynak israfına yol açtığı düşünülmektedir (Akıllı ve Özarslan, 2015: 159). Muhtarların büyük bölümü **“Büyükşehir belediyesi statüsüne geçilmesinin mahallemizde sunulan hizmetlerin maliyetlerini arttırdığını düşünüyorum” (%74,7)** ifadesine katılmaktadır. Muhtarlara göre, yeni düzenlemeyle büyükşehir belediyesi küçük bir arıza için bile fazladan personel ve kaynak harcamakta, önceki dönemde muhtarlıklar kendileri daha az maliyetle üstesinden geldikleri sorunlarda; ulaşım, teknik ekipman gibi giderler nedeniyle maliyetin arttığını düşünmekte; makro planların ise büyükşehir tarafından üstlenilmesinin isabetli olduğunu, büyükşehir belediyesinin hizmet alanının il sınırlarına kadar ulaşmasına bu sebepten katıldıklarını belirtmektedirler. Muhtarlara göre, **“Köylerin mahalleye dönüşmesi hizmet etkinliğini azaltmıştır” (%72); “Büyükşehir belediyesi sınırlarının il sınırlarına kadar genişlemiş olması vatandaşa daha etkin hizmet sunulması açısından olumlu bir gelişmedir”(%68)** Muhtarlar daha önceki dönemlerde belediyelerden gelen hizmetin sınırlı olduğu, yeni kanunla belediyelerin hizmet vermek zorunda olmalarını olumlu bir gelişme olarak görmektedirler. **“Eski köyler/yeni mahallelerin ilçe merkezi ile arasında coğrafi engeller hizmet sunumunu olumsuz etkilemektedir” (%68)** ifadesine muhtarların katıldıkları başka bir ifadedir. Muhtarlara göre, **“Eski orman köylerine/yeni mahallelere hizmet götürmede sorunlar yaşanmaktadır “(%67); “Büyükşehir ve ilçe belediyeleri arasındaki siyasi çekişmeler mahallemizde hizmet sunumunu olumsuz etkilemektedir” (%64)** ifadesi katılanlar içinde il merkezine yakın, CHP ve MHP’li ilçelerin muhtarları ağırlıktadır. Aydın’da basına ve kamuoyuna da yansıdığı şekilde

büyükşehir belediyesi ve bazı ilçe belediyelerinin arasında iletişim ve işbirliğinin zayıf olduğu, bu durumun kamu hizmet sunumuna olumsuz yansıdığı farklı partilerden tüm muhtarlar tarafından ortak biçimde ifade edilmektedir. Muhtarlar **“Büyükşehir düzenlemesi sonrasında mahallemizde imar düzenlemeleri konusundaki şikâyetler artmıştır” (%61)** denilmektedir. Özellikle iktidar partisinin yönetimde olduğu ilçelerin mahallelerinde bu konuda şikâyetlerin olduğu görüşme formlarından anlaşılmaktadır. Muhtarlara göre, **“Büyükşehir belediye düzenlemesiyle belediyelerle mülki idarelerle arasında görev ve yetki çatışmaları yaşanmaktadır” (%58)**. Muhtarlara göre, **“Büyükşehir düzenlemesiyle büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyesi arasında koordinasyon sorunları yaşanmaktadır”(%58)**. Muhtarlar, yaşanan koordinasyon sorunlarının kaynağını, kanunun yeni olması, eski dönemde muhtarlık yapmış katılımcıların yaşamış olduğu adaptasyon sorunları olduğu görülmektedir. Ayrıca, ilçe belediyeleri ve büyükşehir belediyesi arasında yaşanan koordinasyon sorunlarının kapatılan köy ve beldelere de yansıdığı da söylenebilir. Muhtarlar **“Büyükşehir belediyesi statüsünün yönetici-vatandaş ilişkilerini güçlendirdiğini düşünüyorum”(%57)** ifadesine katılmaktadırlar. Vatandaşlar eski modelde sadece muhtarla irtibatlı konumdayken, yeni kanunla diğer alt birim yöneticileriyle, ilçe belediyesi ve büyükşehir belediyeleriyle ilişkili olmak zorunda kalmıştır. Ayrıca belediyelerin görev ve sorumluluklarının artmasının da yönetici-vatandaş ilişkisinde etkisi olduğu söylenebilir. Muhtarlar **“Büyükşehir düzenlemesine geçtikten sonra mahalle halkının yerel kamu hizmetlerine ulaşımı kolaylaşmıştır”(%54)** ifadesine katılmaktadırlar. Muhtarlara göre, **“Büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri imar yetkilerinin bölüşümünde ve uygulanmasında sorunlar yaşamaktadır” (%50,5)**.

Muhtarların kuvvetli biçimde katılmadığı düzenlemeler aşağıda sıralanmaktadır. Bu grupta merkeze yakın, CHP’li, nüfusu az, mahalle sayısı çok, yüzölçümü geniş ve birden çok dönemdir muhtarlık yapanların oranı fazladır.

Muhtarlara göre, **“Köyden dönüşen mahallelerde ulaşım ile alakalı sorunlar yaşanmaktadır” (%98)** Katılımcı muhtarların ulaşım ile alakalı bir sorun yaşamadıkları verilen cevaplarda görülmektedir. Ayrıca yeni mahallelerde kanun öncesi ulaşım uygulamalarına olduğu gibi devam edilmektedir. Muhtarlar **“Büyükşehir belediyesi (il) sınırlarındaki mahalli idare birliklerinin kapatılmasını uygun buluyorum”(%96)** ifadesine açık bir şekilde karşı çıkmaktadırlar. “Büyükşehir belediyesi (İl) sınırlarındaki mahalli idare birliklerinin kapatılmasını uygun buluyorum” sorusuna verilen cevaplar ile “büyükşehir düzenlemesine geçtikten sonra mahallemizde sunulan yerel hizmetlerin verimliliğin arttığını düşünüyorum” sorusuna verilen cevaplar arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüş ve “il özel idarelerin ve mahalli idare birliklerin kapatılması köylere sunulan hizmeti olumsuz etkilemiştir” hipotezi tamamen doğrulanmıştır.

Muhtarlar, **“Büyükşehir belediyesi (il) sınırlarındaki il özel idarelerinin kapatılmasını uygun buluyorum “ (%93)** ifadesine de yüksek oranda katılmamaktadırlar. Muhtarlar, görüşmelerde il özel idareleri faaliyetten de

sorunlarla karşılaştıklarını fakat mevcut durumda daha fazla zorlandıklarını dile getirmişlerdir. Kamu hizmetlerinin sunumunda, belediyelerin yerel seçimlerdeki oy oranlarının etkili olması katılımcıların temel görüşüdür. Muhtarlar İl Özel İdarelere proje götürerek işlerini zaman içerisinde yaptırıldıklarını, yeni kanunla kapatılan köylerden çıkan oy oranlarının hizmetlerde etkili olacağı muhtarlarla yapılan görüşmede dile getirilmiştir.

“Yatırım İzleme Koordinasyon Başkanlığı’nın çalışmalarını olumlu bulmaktayım” (%92) ifadesi muhtarlar tarafından yoğun biçimde itirazla karşılanmış, muhtarlar YİKOB’dan herhangi bir hizmet görmedikleri belirtmişlerdir. **“Büyükşehir düzenlemesi sonrasında mahallemizde ulaşım şikâyetleri artmıştır. (%92)** ifadesine muhtarlar yüksek oranda katılmamaktadırlar, yani yeni mahallelerde ulaşım ile alakalı sorun yaşanmamaktadır. Muhtarlar **“Köylerin mahalleye dönüşmesi tarım ve hayvancılık faaliyetlerini olumsuz etkilemiştir” (%89)** ifadesine katılmamaktadır. **“Büyükşehir statüsüne geçilmesinin yazışmaları/bürokrasiyi artırdığını düşünüyorum” (%89)**, **“Büyükşehir belediyesi statüsüne geçilmesinin ulaşım planlamasında bütünlüğü sağladığını düşünüyorum” (%88)** ifadelerine muhtarların katılmadıkları 6360 sayılı kanun öncesi; köylerde yaşayan vatandaşların ulaşımını kendi birlik araçlarıyla sağladığı, yeni kanunun ulaşım konusunda köylerde bir bütünlük sağlamadığı muhtarlar tarafından dile getirilmiştir.

“Büyükşehir düzenlemesi yerelleşmeyi artırmıştır” (%83) ifadesine muhtarlar büyük oranda katılmamaktadırlar. Balıkesir Büyükşehir Belediyesi üzerine yapılan çalışmada da benzer bir sonuç elde edilmiştir (Genç ve Daşçı, 2016: 24-26). Muhtarlar, **“Büyükşehir belediyesi (il) sınırlarındaki köylerin/beldelerin mahalleye dönüştürülmesini uygun buluyorum” (%80)** ifadesine de yüksek oranda katılmamaktadır. Görüşmelerden elde edilen sonuçlara göre bunun nedeni olarak tüzel kişiliklerin son bulması nedeniyle çok fazla sorunla karşılaştıklarını, vatandaşların eski alışkanlıklarından dolayı sorunlarının çözüm yeri olarak hala muhtarları gördüklerini ancak taleplere cevap veremediklerini belirtmişlerdir. Muhtarlar **“Büyükşehir belediyesi (il) sınırlarındaki köylerin/beldelerin mahalleye dönüştürülmesini uygun buluyorum” (%80)** ifadesine katılmamaktadır. Geliri artan ilçe belediyelerine bağlı kapatılan köylerde memnuniyet oranının daha fazla olduğu görülmüştür. “büyükşehir belediyesi (il) sınırlarındaki köylerin/beldelerin mahalleye dönüştürülmesini uygun buluyorum” sorusuna verilen cevaplar ile “büyükşehir düzenlemesine geçtikten sonra mahallemizde sunulan yerel hizmetlerin verimliliğinin arttığını düşünüyorum” ve “köylerin mahalleye dönüşmesi hizmet etkinliğini azaltmıştır” sorusuna verilen cevaplar arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu görülmüştür. Katılımcı muhtarların köylerin kapatılıp birer mahalle olmasını uygun bulmadıkları net bir şekilde görülmektedir. Böylelikle “6360 sayılı Kanun ile köylerin kapatılması, yerine yeni mahalleler kurulması idari, hizmet ve yönetsel olarak olumsuz bir gelişmedir” hipotezi kısmen doğrulanmıştır. **“Büyükşehir düzenlemesine geçtikten sonra mahallemizde sunulan yerel hizmetlerde verimliliğinin arttığını**

düşünüyorum”(%68); “Büyükşehir statüsüne geçilmesinin ardından gelen su faturalarına şikâyetler artmıştır (%55); “Eski köylere/yeni mahallelere hizmet götürme konusunda personel açısından sorunlar yaşanmaktadır” (%54); “Tüzel kişiliği kaldırılan belde ve köylerde yaşayanlarda aidiyet sorunu yaşanmaktadır” (%54) ifadelerine de muhtarlar katılmamaktadır. Köylerin tüzel kişiliklerine son verilmesine rağmen buralarda yaşayan vatandaşların kendilerini şehirli olmaktan çok köye ait hissettikleri söylenebilir. “Belediyeler kapatılan köylere/ yeni mahallelere hizmet getirme konusunda teknik ekipman, araç-gereç sorunu yaşamaktadır (%54) ifadesi de muhtarların katılmadığı görüşlerdendir. Yeni düzenlemeyle kapatılan köylerde sunulan hizmetlerde personel, teknik ekipman, araç-gereç sıkıntısının yaşanmadığı söylenebilir.

Muhtarların katılmama oranının %50 den düşük, kısmen katılıyorum cevabı verenlerin oranı yüksek; dolayısıyla katılmayanlar kadar bu konularda katılımcıların önemli bölümünün de kısmen memnuniyetsizlik duyduğu ve katıldığı düşünülebilen konular aşağıda sıralanmaktadır.

“Büyükşehir düzenlemeleri sonrasında halkın altyapı konusundaki şikâyetleri artmıştır.” İfadesine muhtarların %50’si katılmamaktadır. Katılımcıların bu ifadeye katılıp katılmadığı konusunda net bir çıkarım yapılamamıştır. Örnekleme içerisinde yer alan bazı mahallelerde 6360 sayılı kanun yürürlüğe girmeden önce köy tüzel kişilikleri varken alt yapılarını il özel idare tarafından yapıldığı, bu sebepten altyapı konusunda şikâyet yaşamadıkları, altyapısı yetersiz olan mahallelerin bu durumdan şikâyetçi olduğu görülmektedir. **“Büyükşehir düzenlemesi yerel demokrasi açısından uygun değildir”** ifadesine muhtarların %40’ı katılmakta, %31’i kısmen katılmakta, %29’u ise katılmamaktadır. Bu sonuçlardan da muhtarların yeni düzenlemeyi yerel demokrasiye uygun bulmadığı sonucunu çıkarmak mümkündür.

Sonuç

6360 Sayılı kanunun Aydın’da kapatılan köylere etkisi muhtarlar üzerinden ölçmeye çalışan bu çalışmada ortaya çıkan sonuçlar özetle şöyle bir tablo ortaya koymaktadır:

Muhtarlar, büyükşehir belediye sınırlarını il sınırlarına kadar genişletilmesi, parçalı idari yapının ortadan kalkmasını olumlu bulmakta, büyükşehir belediye sınırları içerisinde yer alan belde belediyelerin ve köylerin tüzel kişiliğine son verilmesini ise uygun bulmamaktadır. Muhtarlar yapılan görüşmelerden kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren 5 yıl sonra uygulanmaya başlanacak olan çevre temizlik, emlak vb yerel vergilerle karşılaşacak olmanın kanunun memnun olmadıkları tarafları olarak ifade etmektedirler. Muhtarlarla yapılan görüşme sırasında, vatandaşların eskiden az bedelle ahır ve bahçe evi gibi yapıları kolay yapabildikleri, şimdiki uygulamayla ise vatandaşların imar uygulamalarının getirmiş olduğu faturalardan dolayı yeni yapılardan uzak durduğu muhtarlarca dile getirilen sorunlardandır.

Muhtarlar, 6360 öncesi duruma geri dönmek istemekte, il özel idarelerin ve mahalli idare birliklerinin kapatılmasının uygun görmemektedir. Muhtarlar kanunun il sınırından imar ve planlama bütünlüğü sağladığını düşünmektedirler. İl genelinin tek bir otorite tarafından büyük ölçekli planlar ortaya koyması, mahallelerin tarihi dokusuna ve kültürüne uygun imarların gelişmesini sağlaması, çarpık yerleşmelerin önüne geçmesi olumlu bir gelişmedir. Örneklem içerisindeki bazı köylerde imarın olmaması ve köylü vatandaşların alışkın oldukları düşünce yapısı, kanunun kent genelinde imar ve planlamada bütünlük sağlamanın önünde engel oluşturmaktadır.

Kanunla büyükşehir bünyesinde UKOME ve AKOME'nin kurulmasıyla Aydın Büyükşehir Belediyesi 65 yeni otobüsle Aydın merkez ve ilçeler arasında, yeni mahallerden de geçen otobüs hatlarını devreye sokmuştur. Bunların önceden de faaliyet gösteren dolmuşlara göre daha ucuz ve yaygın güzergaha sahip olması ulaşım konusunda bir sıkıntının gündeme gelmemesine neden olmuştur. Ancak muhtarların ulaşım ile ilgili faaliyetlerden memnun olmadıkları sonucu görüşme formlarından çıkmıştır.

Muhtarlar, kanunun alt yapı çalışmasında bir bütünlük sağlamadığını düşünmektedirler. Kanunun büyükşehir belediyelerinin 10 yıllık yatırım bütçelerinin %10'unu kapatılan köy ve beldelerdeki alt yapı çalışması için kullanması gerektiği düşünüldüğünde alt yapı sorunlarının gelecekte azalacağı ve memnuniyet oranının artacağı söylenebilir. Mevcut durumda eski köylerde bulunan altyapı sistemi, il özel idaresi tarafından yapılmıştır. Muhtarlardan alınan bilgilere göre, büyükşehir belediyesinin altyapı projeleri olmakla beraber, henüz hayata geçen olmamıştır.

Muhtarlarla yapılan görüşmelerde dile getirilen konulardan bir başkası, şehir merkezlerinde uzmanlaşmış personelin kırsalda yeterli teknik performansı göstermemesi veya yöreye özgü koşulları bilmemeleri, uzaklık ve ulaşım gibi engellerin hizmet maliyetlerini artırdığı veya hizmeti aksattığıdır.

6360 sayılı kanunla amaçlanan “yerelleşme” yerine yerelde güçlü bir merkezi yapı ortaya çıkmıştır. Büyükşehir belediyesine uzakta olan ve büyükşehir belediyesiyle ilişkisi kısıtlı olan yerleşim yerlerine hizmet götürülmesi, uzakta olan yerleşim yerlerini ve birimlerini büyükşehir belediyesine bağlı kılmak, yerinden yönetim kavramının hizmette halka yakınlık ilkesiyle bağdaşmamaktadır. İl Özel İdarelerinin kapatılması ve buradan doğan boşluğun Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlıkları ile kapatılmaya çalışılması, yerelleşme iddiasına rağmen bu amaca ulaşamadığını göstermektedir.

Belediyecilik sisteminde temel amaç, vatandaşların taleplerini en yakın yerden, en kısa zamanda ve kaliteli bir şekilde karşılayabilmektir. 6360 sayılı Kanunla kapatılan köy ve beldelerde kamu hizmetinin sunulması genel olarak büyükşehir belediyesinin sorumluluğundadır. Kapatılan köylerin büyükşehir belediye ile arasındaki mesafenin fazla olması; hizmet sunumunu, hizmet maliyetlerini, hizmetin en yakın yerden en kısa zamanda sunulması anlayışını zedelemektedir. Bu sebeple büyükşehir belediyesi, ilçe merkezlerinde yerel hizmet

ofisleri açmıştır. Fakat açılan bu hizmet ofislerinin ilçe merkezlerinde olmasından dolayı ilçe merkezine uzak olan kapatılmış köy ve beldeler hizmet sunumundan olumsuz etkilenmiştir. Özellikle ilçe belediyelerinin sahip olduğu yüz ölçümü ve coğrafi şartlar, kapatılan köy ve beldelerin ilçe merkezine olan uzaklık faktörünü daha da etkili kılmaktadır. İlçe belediyeleri şehir merkezlerinde kamu hizmetlerini zamanında ve vatandaşların beklentilerine uygun bir şekilde sunmakta zorlanırken, bunun üzerine bir de 6360 sayılı kanunla bu belediyelerin sorumluluk sahası genişletilmiştir. Bu durum ilçe belediyelerinin büyük ekonomik sıkıntılar yaşamasına ve hizmet sunumlarında aksamalara yol açmıştır.

Kamu hizmetlerinin görülmesinde, alınan kararlarda ve uygulamalarda ilçe belediyeleri ve büyükşehir belediyesi arasında siyasi çekişmeler yaşanmaktadır. Bu siyasi çekişmeler farklı siyasi partilere sahip belediyelerde daha fazla olmakla birlikte, Aydın için CHP'li ilçe belediyelerinin, büyükşehir belediyesiyle de siyasi çekişme yaşadığını saha çalışmasında da ortaya çıkmaktadır. Yaşanılan büyükşehir ve ilçe belediyeleri arasındaki görev ve yetki çakışmalarına kanun koyucunun ek düzenlemeler yapması gerekmektedir. Böylelikle büyükşehir ve ilçe belediyeleri arasındaki siyasi çekişmeler azalacak, kırsalda sunulan kamu hizmetleri daha kaliteli olacak ve istenilen düzeye ulaşacaktır.

6360 sayılı Kanunla sorumluluk sahası genişleyen, sorunları ve hizmet beklentileri farklılaşan büyükşehir belediye meclisinde, karar vermek daha da güç hale gelmiştir. Kentlerin yerel hizmet sorunları çözülememişken yeni büyükşehirlerin, ilçelerin ve köylerinin sorunlarının çözülmesi daha da zorlaşmıştır. Köylerin kapatılması ve mahalleye dönüştürülerek ilçe belediyelerine bağlanması tarımın, tarım arazileri ile meraların, orman ve yaylaların yapılaşma alanlarına dönüşmesi riskini arttırmaktadır. Köylerdeki binaların, kapsamı içine girdikleri metropoliten imar planlarına nasıl uygun hale getirileceği konusunda bir düzenleme yoktur (Genç ve Korkın, 2017: 88).

Saha çalışmasında su faturalarından, atık su bedellerinden şikâyetler olduğu anlaşılmaktadır. konusudur. Muhtarlar, suyun ton fiyatının 1TL olduğunu, asıl problemin altyapısı olmayan mahallelerden alınan atık su bedelleri olduğu dile getirmektedirler. Yine, kanun öncesi muhtarların su faturalarını toplamakta güçlük çektikleri, kanunla ASKİ'nin üstlendiği bu işlemin başarılı biçimde işlediği de dile getirilmiştir. Şu anda mevcut durumda şebeke suyunun ücretleri en ucuz tarifenin %25'ini geçemeyeceği için 5 yılın sonunda su faturalarına ilişkin sorunların artacağı da beklenmektedir. 5 yıl sonra ek vergilerle tarımla uğraşmanın mali bir getirisi olmayacağı için vatandaş çareyi tarlalarını satmakta bulacaklardır. 5 yıllık zaman bitmeden bu konuda kanunla düzenlemenin ve uygulamanın yapılması, köylerde yaşayan vatandaşların ağır vergi ve faturalarla mağdur edilmemesi gerekmektedir.

Yeni kanunla vatandaşlar kamu hizmetlerine daha kolay ulaşmakta, evde bakım hizmetleri, sağlık hizmetleri gibi alt hizmet birimlerinden kolay bir şekilde faydalanmaktadırlar. Ayrıca Aydın'ın su ve kanalizasyon birimi ASKİ için Aydın ilinde memnuniyetin fazla olduğu gözlenmektedir. Köylerde yaşayan vatandaşlar

hukuki, idari ve yönetsel olarak şehirli statüsüne geçmiş olsa da vatandaş hala kendini köye ait hissetmektedir.

Belediyelerde personel ve teknik ekipman konusunda sıkıntı yaşanmadığını fakat yeterli teknik bilgiye sahip personel sıkıntısı yaşandığını söylemek mümkündür. Büyükşehir belediyesinin personel seçiminde ahabap-dost ilişkilerinden, nepotizmden uzaklaşması, kamu hizmetleri için vasıflı ve yeterli personeli tercih etmesi muhtarlar tarafından önerilmektedir. Tarım ve hayvancılık açısından kanunun olumlu ya da olumsuz bir etkisi saha çalışmamızda gözlenmemiştir. Fakat büyükşehir belediyesi il genelinde bu konuda makro politikalar belirleyerek vatandaşlara tarım arazilerini verimli kullanmalarını ve belediyenin modern tarım konusunda vatandaşlara yol gösterici olması önerilmektedir. Kapatılan köylerdeki muhtarlar, vatandaşların kamu hizmetlerinden nasıl faydalanmaları gerektiği konusunda bilinçlendirmeli, afiş ve broşürlerle vatandaşlara yol gösterici olmalıdır.

Eski köylerde sunulan hizmetlerde belediyelerin siyasi parti oy dağılımlarını ve siyasi çıkarlarını arka plana itmeleri böylelikle vatandaşların “eşit kamu hizmeti” anlayışına uygun hizmet görmelerini sağlamaları gerekmektedir. Saha çalışmasında katılımcı muhtarlar bu durumdan fazlasıyla şikâyet etmiştir.

Kaynakça

- Adıgüzel, Ş. (2012), “6360 Sayılı Yasa’nın Türkiye’nin Yerel Yönetim Dizgesi Üzerine Etkileri: Eleştirel Bir Değerlendirme”, *Toplum ve Demokrasi Dergisi*, 6(13-14), 153-176.
- Akıllı, Özaslan, R.K. (2015), “6360 Sayılı Kanun’a İlişkin Literatür Taraması”, *Akdeniz Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakülte Dergisi*, 30, 155-184.
- Bahadır, G. (2017), “6360 Sayılı Büyükşehir Yasası’nın Muhtarlıklar Üzerine Sosyo-Ekonomik Etkileri: Vakfıkebir/Trabzon Örneği”, *Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi*, Avrasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Dik, E. (2014), “6360 Sayılı Kanun Bağlamında Köylerin Mahalleye Çevrilmesi Sorunu”, *Mülkiye Dergisi*, 38(1), 75-102.
- Genç, F.N. ve Daşçı, S. (2016), “6360 Sayılı Kanunun Kamu Hizmetlerinin Sunumuna Etkisi: Balıkesir Büyükşehir Belediyesi Örneği”, *Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi*, 6(2), 1-32.
- Genç, F.N. (2014), “6360 Sayılı Kanun ve Aydın’a Etkileri”, *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(Özel Sayı),1-29.
- Genç, N. ve Korkın, E. (2017), “6360 Sayılı Kanun’la Tüzel Kişiliği Kaldırılan Belde Belediyelerinde Halkın Uygulamaya İlişkin Algısı: Atça (Sultanhisar-Aydın) Örneği”, *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 19(32), 84-95.
- Karasar, N. (2012), *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (24.Basım). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Sağirekmekçi, A. (2015), Yerelleşme-Merkezileşme Tartışmaları Bağlamında Türkiye’de Mahalleye Dönüşen Köy Yönetimlerinin Mevcut Durumu: Hatay Örneği. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.